

Die kwamen vast gezellig even een bakkie doen bij AZC Balk ;)

Mat brrrr @psoramar

14

Onrust door criminaliteit onder asielzoekers

Edith Leentvaar

14.1 Inleiding

De opvang van vluchtelingen houdt de gemoederen in Nederland al weer enkele jaren intensief bezig. De piek in de instroom van vluchtelingen in 2015 zorgde in eerste instantie voor praktische problemen, omdat er in ons land en in andere Europese landen onvoldoende opvangvoorzieningen waren. De bouw van nieuwe asielzoekerscentra leidde in menig raadsvergadering tot hevige discussies. Het toonde zo ook de verschillende gezichten van Nederland: enerzijds het welkom en de hulp die geboden werd tegenover anderzijds de angst en weerstand. Het draagvlak voor de opvang van asielzoekers is broos. Incidenten die zich in of nabij asielzoekerscentra voordoen, kunnen dan zomaar de vlam in de pan doen slaan.

In 2016 veroorzaakte een relatief kleine groep asielzoekers in het noorden van Nederland veel overlast door crimineel gedrag. Ook in het Friese Balk werden de gemeente, politie en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) hiermee geconfronteerd, kort na de opening van een asielzoekerscentrum (AZC). Het leidde tot behoorlijk wat onrust in het dorp. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de partijen samenwerkten en met de nodige stuurmanskunst de situatie beheersbaar hebben kunnen houden. De centrale vraag daarbij is hoe maatregelen te nemen, gericht op een specifieke groep asielzoekers, zonder het draagvlak voor de opvang van diegenen die daar daadwerkelijk recht op hebben, te schaden. Ten behoeve van dit hoofdstuk is dankbaar gebruikgemaakt van de input van de gemeente De Fryske Marren en het COA.

14.2 Feitenrelaas

In 2015 leidt de oorlog in Syrië tot een grote stroom vluchtelingen naar Europa. In de tweede helft van het jaar vraagt de opvang van vluchtelingen om noodmaatregelen wanneer de bestaande opvangvoorzieningen in Nederland tekortschieten. Gemeenten en het COA zetten alle zeilen bij met crisisnoodopvang in tijdelijk daarvoor ingerichte locaties, zoals sporthallen en tentenkampen (zie Wijkhuijs & Van Duin, 2016 en 2017). Om aan die situaties zo snel mogelijk een einde te maken, sluit het kabinet eind november 2015 een bestuursakkoord met de gemeenten over het versnellen van de doorstroom van verblijfs-gerechtigde vluchtelingen naar huisvesting en werk. Een landelijke en een per provincie georganiseerde regionale regietafel worden het platform van samenwerking tussen alle betrokken partijen. Bij een dergelijk complex vraagstuk zijn dat er vele: vijf ministeries (Binnenlandse Zaken, Veiligheid en Justitie, Financiën, Wonen en Huisvesting, Sociale Zaken en Werkgelegenheid), de commissarissen van de Koning en het Interprovinciaal Overleg, de colleges en raden van gemeenten, het COA, de veiligheidsregio's en de vereniging van woningcorporaties (Aedes). De overwegingen voor mogelijk te gebruiken opvanglocaties of huisvesting van asielzoekers leiden in veel gemeenten tot onrust en verdeeldheid tussen voor- en tegenstanders.

In deze context doet de gemeente De Fryske Marren onderzoek naar een geschikte locatie voor de opvang van vluchtelingen in een AZC. Eind 2014 had het College van B&W al besloten dat de bouw van een AZC in het dorp Rijs niet haalbaar was vanwege het ontbreken van maatschappelijk draagvlak voor de opvang van een groot aantal vluchtelingen. Het COA hanteerde op dat moment een minimale capaciteit van 500 bewoners. Uit het daarna gestarte locatieonderzoek kwam in het voorjaar van 2015 'Landlust', een perceel grond in het dorp Balk, als meest geschikte locatie naar voren. De grond is eigendom van de gemeente, voorzieningen zijn dichtbij en ook de aansluiting qua infrastructuur is goed te realiseren. Het traject om te starten met de bouw duurt dan in totaal nog een jaar. Er wordt een klankbordgroep met bewoners ingesteld en alternatieve locaties die door bewoners worden voorgesteld, moeten tegen het licht worden gehouden. Wanneer Landlust de meest geschikte locatie lijkt, wordt er een bestuursovereen-

komst tussen de gemeente en het COA opgesteld en een omgevingsvergunning aangevraagd en verleend.

In mei 2016 worden de eerste woonunits geplaatst, waarna de burgemeester begin september de eerste bewoners van het AZC in Balk kan verwelkomen. De weken erna nemen meer vluchtelingen hun intrek: eind oktober 2016 staat de teller op ongeveer 300 bewoners, voor het merendeel afkomstig uit Syrië en Eritrea. Een kleine groep is afkomstig uit zogeheten ‘veilige landen’ en dan met name uit Noord-Afrikaanse landen.

Al vrij snel na de opening, dus met weinig gelegenheid voor het COA en de vluchtelingen om in het dorp *credits* op te bouwen, doen zich kleine incidenten voor waarvan de daders afkomstig lijken te zijn uit het AZC. Een steekincident in november tussen twee bewoners in het AZC is voor enkele gemeenteraadsleden de directe aanleiding om een overzicht te vragen van alle aan het AZC gerelateerde incidenten. Burgemeester Veenstra heeft dan inmiddels al contact gehad met het COA en de politie in verband met vernielingen in het dorp, waarvan een statushouder wordt verdacht. In het overzicht dat de gemeente opstelt, worden vijftien incidenten opgesomd: diefstallen, vernielingen, geweldpleging, brandstichting, lastigvallen en het overtreden van een samenscholingsverbod.

De situatie in Balk staat niet op zichzelf. Vergelijkbare situaties doen zich in die maanden ook in andere gemeenten voor, onder andere in Ter Apel, Oude Pekela, Groningen, Hoogeveen en Weert.¹⁸² Ook is er een brandbrief van de Ondernemingsraad van het COA, waarin wordt gemeld dat medewerkers in asielzoekerscentra zich onveilig voelen door asociaal en crimineel gedrag van asielzoekers die nagenoeg geen kans maken op een verblijfsstatus en vaak al eerder in een ander Europees land een asielprocedure doorlopen hebben.

Na het overplaatsen van sommige asielzoekers en ook politiek-bestuurlijke druk op het versnellen van procedures, extra inzet van politie, een aantal veroordelingen met celstraf en preventieve maatregelen, zoals huisarrest tijdens de jaarwisseling, keert de rust in Balk terug.

¹⁸² Zie voor een totaaloverzicht van incidenten op en rondom opvanglocaties van het COA de brief van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 13 april 2017 (TK 2016-2017, 33 042 nr. 28).

Daarop voortbouwend organiseren studenten van de Hogeschool Stenden in januari 2017 een integratieavond met als doel dorpsbewoners en asielzoekers verder met elkaar kennis te laten maken. Een korte vechtpartij tussen twee asielzoekers vlak voordat de avond van start gaat, lijkt die plannen te doorkruisen. De ruzie is al gesust als de politie arriveert, maar om herhaling te voorkomen worden beide asielzoekers naar het AZC gebracht. De bijeenkomst wordt alsnog een succes. Desondanks blijkt het veiligheidsgevoel in Balk onder druk te staan. Als uiting daarvan richten enkele vrijwilligers een burgerwacht op om bij te dragen aan de veiligheid in Balk. De initiatiefnemers communiceren met nadruk dat de komst van het AZC hierbij geen rol speelt. De burgemeester is geen voorstander van de inzet van de burgerwacht. De maatregelen die de gemeente, het COA en de politie nemen, moeten voldoende zijn om de veiligheid van de inwoners van Balk te waarborgen. De weken erna vinden in Balk geen incidenten meer plaats die gerelateerd kunnen worden aan het AZC.

14.3 Hoe om te gaan met overlast gevende asielzoekers zonder het draagvlak voor de opvang van asielzoekers te schaden?

De Nederlandse overheid heeft zich met de ondertekening van internationale verdragen verplicht vluchtelingen op te vangen. Wanneer de individuele verhalen van mensen die gevlucht zijn voor het voetlicht komen, is er in veel gevallen al snel een breed maatschappelijk draagvlak voor deze taak. Maar wanneer het gaat om een meer anonieme groep van tientallen of honderden mensen, vraagt de angst voor het onbekende een zorgvuldige afstemming van de gemeente met de inwoners van dorpen of wijken waar een AZC wordt gebouwd.

Op die wat broze basis kunnen enkele incidenten tot onrust en heftige emoties leiden. De roep om harde maatregelen of zelfs te stoppen met de opvang van vluchtelingen is in veel van dit soort situaties luid verkondigd. In de duiding en aanpak van deze incidenten en de daaraan gekoppelde onrust moet recht worden gedaan aan de inwoners van het dorp, aan de bewoners van het AZC die geen overlast veroorzaken en zo goed mogelijk proberen te integreren, aan de medewerkers van het COA en op een bepaalde manier ook aan de overtreders zelf. Het dilemma van deze casus draait dan ook om de vraag hoe dit vraagstuk

zich verhoudt tot juridische uitgangspunten als het gelijkheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel. Enerzijds kunnen bestuurders dit soort incidenten niet bagatelliseren, terwijl anderzijds moet worden voorkomen dat de berichtgeving over incidenten het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen en asielzoekers schaadt. Op welke manier blijft er voor al die andere vluchtelingen en asielzoekers voldoende basis voor acceptatie en integratie in de Nederlandse samenleving? Welke aanpak herstelt het veiligheidsgevoel?

14.4 Analyse

De opvang en integratie van vluchtelingen is voor Nederland geen nieuw fenomeen. Door de eeuwen heen zijn in ons land grote groepen vluchtelingen opgevangen. In de jaren negentig van de vorige eeuw kwamen bijvoorbeeld als gevolg van de burgeroorlog in voormalig Joegoslavië (1991-1995) en later vanwege de oorlog in Kosovo (1996-1999) enkele tienduizenden vluchtelingen naar Nederland. De grote vluchtelingenstroom van destijds is in veel opzichten vergelijkbaar met die van 2015, toen velen de oorlog in Syrië ontvluchtten: opvang vond plaats in noodvoorzieningen, er waren protesten tegen asielzoekerscentra, het asielbeleid stond ter discussie en er was al dan niet terecht onrust over overlast en criminaliteit door toedoen van de asielzoekers. Dat laatste aspect is waar deze casus over gaat.

14.4.1 Een specifieke groep asielzoekers veroorzaakt overlast

Naar goed Nederlands gebruik vroeg staatssecretaris Dijkhoff van Veiligheid en Justitie begin 2016 aan het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van zijn ministerie om onderzoek te doen naar de invloed van asielzoekerscentra op de criminaliteit in de directe omgeving. Doel van het onderzoek was inzicht te krijgen in de 'harde feiten'. Deze zouden een tegenhanger kunnen vormen in de beeldvorming over asielzoekers die voor een groot deel wordt gevoed door emoties. Toch blijkt dat harde feiten, gevat in cijfers, vaak op meerdere manieren uitgelegd of gebruikt kunnen worden.

Ook eerder is wel onderzoek naar criminaliteit onder asielzoekers gedaan. In 2015 publiceerden de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het WODC een onderzoeksrapport naar de mate van criminaliteit gepleegd door asielzoekers die in de jaren negentig naar Nederland waren gekomen (Engbersen et al., 2015, p. 15 e.v.). Uit het onderzoek bleek dat het percentage geregistreerde verdachten onder de asielmigranten drie keer hoger was ten opzichte van de lokale bevolking. Wanneer echter in de vergelijking van de brondata rekening werd gehouden met bepaalde kenmerken waarvan bekend is dat die van invloed zijn op de kans op crimineel of overlastgevend gedrag, zoals leeftijd, inkomen en alleenstaand, dan was de uitkomst andersom: het percentage verdachten onder asielmigranten was dan lager ten opzichte van de lokale bevolking. Als we inzoomen op de criminaliteit onder asielzoekers blijkt de belangrijkste factor de (verwachte) uitkomst van de asielaanvraag. Hoe lager de kans op toewijzing van de aanvraag, des te hoger de mate van criminaliteit. Uit cijfers van VluchtelingenWerk Nederland over beslissingen op asielaanvragen bleek bijvoorbeeld dat in 2016 de perspectieven voor asielzoekers uit Syrië of Eritrea vele malen gunstiger waren dan die voor asielzoekers uit zogeheten veilige landen als Albanië, Oekraïne, Algerije en Marokko.¹⁸³ Ook de aard van de criminaliteit die in en om een AZC plaatsvindt, blijkt vrij consistent. Incidenteel zullen natuurlijk alle vormen van strafbaar gedrag zich voordoen, maar in veruit de meeste gevallen ging het om vermogenscriminaliteit zonder geweld, zoals diefstal en vervalsing van papieren. De top drie bestond uit geweldsdelicten en vernielingen/verstoringen van de openbare orde (Leerkes, Engbersen & De Boom, 2006, p. 34).

In de concrete situatie in Balk was weinig onderzoek nodig om tot een beeld van de situatie te komen. Aan het AZC is een vaste wijkagent gekoppeld, die regelmatig contact heeft met de bewoners, het COA en de gemeente. Bij incidenten informeerde de wijkagent direct de locatiemanager en de ambtenaar Openbare orde en Veiligheid van de gemeente. Op die manier was bij deze partijen snel bekend om wat voor delicten het ging. In lijn met de onderzoeksgegevens kwamen ook

¹⁸³ Bron: [vluchtelingenwerk.nl/cijfers/bescherming in Nederland/Beslissing naar uitkomst en herkomst 2016](http://vluchtelingenwerk.nl/cijfers/bescherming%20in%20Nederland/Beslissing%20naar%20uitkomst%20en%20herkomst%202016).

in Balk gevallen naar voren van diefstal, vernieling/brandstichting en een enkele keer geweld. Tegelijk werd in korte tijd duidelijk dat de incidenten gekoppeld konden worden aan een kleine groep personen. Ook hierin werden uitkomsten van het onderzoek in de praktijk bevestigd: het bleek te gaan om enkele zogenoemde ‘Dublinclaimanten’ die al eerder in een andere EU-lidstaat asiel hadden aangevraagd.¹⁸⁴ Aan het begin van 2016 veranderde de samenstelling van de asielinstroom.¹⁸⁵ Hoewel de grootste groep asielzoekers nog steeds uit Syrië afkomstig was, bestond een kwart van de asielaanvragen op dat moment uit aanvragen van Dublinclaimanten of van mensen uit een veilig land. De kans op toewijzing van deze aanvragen is uitermate klein.

De overlast en criminaliteit in relatie tot asielzoekers had in Balk dus, rekening houdend met de conclusies uit onderzoeken, al bij voorbaat een hoge mate van waarschijnlijkheid. De combinatie van deze factoren was ook niet uniek voor de gemeente De Fryske Marren, zo bleek uit de brief van staatssecretaris Dijkhoff aan de Tweede Kamer waarin hij met name de situatie rond opvanglocaties in het noorden van het land noemde als aanleiding om extra maatregelen te nemen.¹⁸⁶

14.4.2 Maatregelen en het proportionaliteitsbeginsel

Het vraagstuk over te nemen maatregelen was zeker een van de dilemma’s voor burgemeester Veenstra. Preventief was er afstemming met de politie over extra toezicht in de weekenden en de (intensieve) contacten die de wijkagent met bewoners van het AZC onderhield. Verdergaande preventieve maatregelen waren het opleggen van horeca- en lokaalverboden. Ook het COA kon bij overtredingen van de huisregels intern maatregelen nemen. In de context van verscherpt toezicht zijn onder meer extra kamercontroles uitgevoerd, kon een verstrekking zoals weekgeld worden ingehouden of een meldplicht worden opgelegd. Een uiterste

¹⁸⁴ De term ‘Dublinclaimant’ verwijst naar een Europese regeling, een in 1990 in Dublin gesloten akkoord dat is opgesteld om een opeenstapeling van asielaanvragen in verschillende Europese landen tegen te gaan. De behandeling van het asielverzoek vindt op basis van deze overeenkomst alleen plaats in het eerste land van verblijf.

¹⁸⁵ Bron: Nieuwsbericht ministerie van Veiligheid en Justitie, 14 maart 2016.

¹⁸⁶ Brief van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 13 december 2016 (TK 2016-2017, 19 637, nr. 2268).

maatregel die het COA zou kunnen opleggen was een (tijdelijke) ontzegging van de opvang. Concreet betekent dit dat een bewoner 'op straat' wordt gezet. Voor de bescherming van eigen personeel en bewoners van het AZC is dit een snelle en effectieve oplossing. Maar omdat deze asielzoekers nog niet over een eigen netwerk in Nederland beschikken, de taal nog niet goed spreken en zonder status ook geen gebruik kunnen maken van de reguliere nachtopvang, zou een dergelijke maatregel de gemeente wellicht meer problemen opleveren dan ervoor. In ieder geval zou de onrust onder inwoners van de gemeente er niet door afnemen.

In Balk heeft de politie voor meerdere incidenten een verdachte aangehouden en in hechtenis genomen. Het Openbaar Ministerie heeft voor de behandeling van deze zaken het snelrecht toegepast. De combinatie van strafrecht en asielzoeker afkomstig uit een 'veilig land' en/of Dublinclaimant leidde tot een versnelde behandeling van de asielaanvraag. Deze aanvragen werden met voorrang behandeld om te worden afgewezen. Het doel van deze maatregel die begin 2016 werd ingevoerd, was voornamelijk om zo veel mogelijk opvangplekken beschikbaar te maken voor vluchtelingen die daar daadwerkelijk recht op hebben.

De oplopende maatschappelijke onrust, niet alleen in Balk, maar juist breder in verschillende gemeenten waar dezelfde problematiek speelde, leidde ertoe dat de burgemeesters van deze gemeenten ook onderling de afstemming hebben gezocht. Dat resulteerde onder meer in een gezamenlijke brief aan de staatssecretaris om hem te wijzen op de specifieke overlast van de groep Dublinclaimanten. De staatssecretaris kwam als reactie met een pakket aan maatregelen om het beleid voor deze groep verder aan te scherpen, 'in het bijzonder voor hen die zich misdragen'.¹⁸⁷ Inzet van het strafrecht, verdere versnelling van de procedures, de mogelijkheid om asielzoekers eerder in vreemdelingenbewaring te stellen, standaard beperking van de financiële ondersteuning bij terugkeer waren onderdelen van het pakket en vormden een nieuw beleidskader.

¹⁸⁷ Idem.

Als we ons inleven in de gedachten en gevoelens van de betrokken groepen, komt een dringende vraag naar boven om snel en daadkrachtig op te treden tegen overlast veroorzakende asielzoekers. Asielzoekers die zich ver houden van criminaliteit en hun best doen om zo goed mogelijk te integreren in hun nieuwe omgeving, willen niet dat incidenten veroorzaakt door andere asielzoekers op hen geprojecteerd worden en het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen doen afbrokkelen. Daarnaast hebben zij natuurlijk een direct belang om veilig in een AZC te kunnen wonen en leven. Medewerkers van het COA zetten zich in om vluchtelingen van een basisplek te voorzien en hen te begeleiden naar hun nieuwe toekomst. Hoewel kleine incidenten daarin zeker voorstelbaar zijn, beïnvloeden diefstallen, intimidatie en geweld de motivatie om dat werk te blijven doen. Inwoners van een dorp of stad waar een AZC is gevestigd, willen ook niet dat hun gevoel van veiligheid afneemt door een toename van criminaliteit of overlast.

Aan de andere kant ging het in Balk – en in andere plaatsen – in de meeste gevallen om relatief lichte criminaliteit zoals diefstal en vernielingen. Als we de richtlijn van het Openbaar Ministerie volgen, past bij een vernieling met een schade tot bijvoorbeeld 500 euro een geldboete van 225 euro (first offender). Die sanctie zal – als de dader een asielzoeker blijkt te zijn – hoogstwaarschijnlijk niet het idee van een ‘daadkrachtig optredende’ overheid geven. Tegelijk stelt artikel 1 van onze Grondwet: Allen die zich in Nederland *bevinden*, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Het betekent dan ook dat waar sprake is van ongelijke gevallen, de behandeling ongelijk zal zijn. Gerards (2015) koppelt hieraan het proportionaliteitsbeginsel:

‘Onder omstandigheden kan het gerechtvaardigd zijn om voor een verschillende behandeling te kiezen, namelijk wanneer een belang dat tegengesteld is aan dat van gelijke behandeling dat vereist. Om te kunnen bepalen welk belang prevaleert, moet worden nagegaan of de belangen die gediend worden met het verschil in behandeling in een redelijke verhouding staan tot de belangen die worden aangetaast.’ (Gerards, 2015, p. 84)

Een belangrijk aspect in de beoordeling van de redelijkheid van ongelijke behandeling is de grond van het onderscheid dat wordt gemaakt. Bepaalde factoren zijn ‘verdachte’ redenen voor ongelijkheid en vragen daarom om een zwaarwegend(er) tegengesteld belang. Gerards noemt onder meer als verdachte factoren: nationaliteit, huidskleur, geslacht, godsdienst en ‘de aanwezigheid van vooroordelen of stigmata’ (Gerards, 2015, p. 92).

In strafrechtzaken toetsen rechters de afstemming tussen de tegenstrijdige belangen aan de hand van drie elementen, te weten: geschiktheid, noodzakelijkheid en evenredigheid. Geschiktheid vereist als eerste een verband tussen het gemaakte onderscheid en het gestelde doel. Bij noodzakelijkheid gaat het erom of voor het bereiken van die doelstelling de ongelijkheid in behandeling een absolute voorwaarde is geweest. De toets op evenredigheid betreft ten slotte de vraag of de aanpassing in de toegepaste maatregel minimaal is gebleven; een strijdigheid tussen het belang van gelijke behandeling en een ander zwaarwegend belang is geen vrijbrief om elk mogelijke sanctie of maatregel op te leggen.

Terug naar de casus in Balk. Daar betekende de aanpak van de overlast dat gelijke gevallen van overlast veroorzaakt door asielzoekers gelijk behandeld werden. Wel was er een duidelijk verschil in de sanctionering van deze gedragingen wanneer die door bijvoorbeeld een Nederlands jonge man zouden zijn begaan. Dat verschil in behandeling mag juridische beschouwd geen verband houden met de nationaliteit van de dader of het feit dat deze persoon asielzoeker is. Ook de stapeling van incidenten in korte tijd is an sich geen reden om individuele verschillen te maken, hoewel het wel een urgentie geeft om de tot dan toe gebruikelijke aanpak onder de loep te houden. De aantasting van het gelijkheidsbeginsel wordt in dit geval gerechtvaardigd door de effecten die het criminele gedrag in de maatschappij teweegbrengt. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde dat het belang van de openbare orde en het beschermen van rust in de samenleving bijzonder zwaarwegend is en gaf daarmee ruimte om dat boven andere belangen te stellen (Gerards, 2015, p. 94).

Met dit uitgangspunt kan vervolgens gekeken worden naar de eerder genoemde criteria voor toetsing. Maatregelen als hechtenis en versnelling van de asielprocedure om terugkeer te bevorderen hebben vrij

direct invloed op het afnemen van openbareordeverstoringen en maatschappelijke onrust. De maatregel die het COA zou kunnen nemen om iemand de toegang tot de opvanglocatie te ontzeggen, draagt wel bij aan de rust binnen het AZC, maar heeft niet per se een meerwaarde voor de samenleving. In het licht van het tweede criterium, de noodzaak, is het vrij helder dat de reguliere strafrechtelijke procedures toegepast op deze groep asielzoekers onvoldoende invloed zouden hebben op de onrust in het dorp. Bovendien bestond het risico dat de verdachte zich tijdens de behandeling van zijn strafzaak al in een ander land zou bevinden. De beoordeling of de genomen maatregel al dan niet te zwaar is geweest, is het meest subjectieve deel van de toetsing. De opgelegde sancties tastten, voor zover dat in deze casus kon worden achterhaald, geen essentiële rechten en vrijheden aan en waren met name gericht op het op korte termijn verminderen van de maatschappelijke onrust. Ook heeft de versnelde behandeling van de asielaanvraag alleen betrekking gehad op de procedure en niet op de inhoudelijke beoordeling.

Wat na dit alles dan nog resteert, is de vraag in hoeverre de ontstane maatschappelijke onrust – als toch de belangrijkste rechtvaardigingsgrond voor de ongelijke behandeling – in zijn geheel kan worden toegeschreven aan de overlastveroorzakende asielzoekers. Zonder meer is er een direct causaal verband in de zin dat de onrust betrekking had op de strafbare gedragingen die waren gepleegd. De opinie en gevoelens van onveiligheid zullen echter ook beïnvloed zijn door de aandacht hiervoor in de media en de politieke discussie over dit thema. De impact van een incident wordt nu eenmaal groter wanneer de media daar aandacht aan schenken of populaire landelijke politici daarover via Twitter hun mening geven. De vraag is of de dader ervoor verantwoordelijk kan worden gehouden als de maatschappelijke onrust die zijn daden teweegbrengen, mede het gevolg is van een hype of wordt beïnvloed door – in de woorden van onze Zuiderburen – ‘steekvlampolitiek’. Om juist dat effect te beperken heeft de gemeente De Fryske Marren in deze casus de communicatie met de inwoners van Balk na de incidenten nog verder geïntensiveerd. Na de eerste incidenten vond afstemming plaats tussen de gemeente, het COA en de politie met als doel het klein te houden en werd er intensief met het ‘omwonendenoverleg’ gecommuniceerd. De verbreding, zowel in incidenten op meerdere plaatsen als de daarmee gepaard gaande aandacht van lokale, regionale en landelijke

media en politiek, deed burgemeester Veenstra besluiten om ook via meerdere kanalen te communiceren en een overzicht te geven van alle incidenten en maatregelen. Dat gaf de raadsleden en inwoners de kans om de gebeurtenissen (weer) in het juiste perspectief te plaatsen. Aldus zijn de gemeente, het COA en de politie er gezamenlijk in geslaagd om met een combinatie van maatregelen in korte tijd de rust in het dorp en binnen het AZC terug te laten keren.

14.5 Afronding

Het zoeken naar balans tussen verschillende belangen is voor veel bedrijven, organisaties en gewoon ook in gezinssituaties een dagelijkse bezigheid. Veelal is in onderling overleg vrij eenvoudig een compromis te vinden. De standpunten in onze samenleving over de noodzaak van opvang en integratie van asielzoekers zijn de afgelopen jaren echter flink in uitersten verdeeld geraakt. Dat maakt het een bijna onmogelijke opgave om recht te doen aan ieders belangen, inclusief het algemeen belang. Het bewust benoemen van de verschillende doelgroepen, zoals in deze casus de inwoners van Balk, de bewoners van het asielzoekerscentrum, de medewerkers van het COA, politie en gemeente geeft houvast, als voor iedere groep tevens helder is wat het beoogde belang is. Dat geeft ruimte om alle verschillen in perspectief te blijven zien. Bewust en onbewust heeft dat geleid tot het niet doorschieten in sancties en preventieve maatregelen, tegelijk het in toom houden van de onrust en het niet voeden van de verdeeldheid om de verbinding tussen de andere asielzoekers en dorpsbewoners goed te houden. De landelijke trend van overlastgevende Dublinclaimanten was aan de ene kant een complicerende factor, omdat de media-aandacht groeide en daarmee ook de maatschappelijke onrust. Aan de andere kant werd het onderdeel van de oplossing doordat de samenwerking van de betreffende burgemeesters de staatssecretaris de urgentie liet zien om extra maatregelen te kunnen treffen. De aanpak in Noord-Nederland werd daarmee landelijk voorbeeld. De belangrijkste winst is vanzelfsprekend dat de overlast en onrust in Balk verdwenen zijn.